

اعتراضات و احتمال افزایش جدی خشونت مواجه شویم.» آشنا افزوده بود: «این اعتراضات مهر اقتصادی خورده اما لایه زیرین آن سیاسی و اجتماعی است؛ در حالی که عموم پاسخگویان به نظرسنجی‌ها مطالبات اقتصادی را مطالبات اصلی افراد حاضر در اعتراضات دانستند، اما زمانی که شعارهای افراد شرکت‌کننده در اعتراضات را تحلیل می‌کنیم، مشاهده می‌کنیم که عمدتاً شعارها رنگ سیاسی و اجتماعی دارند.»

بنابراین اینکه چه کسانی آتش بیار معرکه شدند و بر موج اعتراضات سوار شدند یک بحث است و اینکه اساساً چرا ناراضیاتی‌ها به شکل خشونت آمیز بروز پیدا می‌کند، بحث دیگری است. در حقیقت موضوع اول را چه بسا بتوان با اقدامات امنیتی و اطلاعاتی رفع و رجوع کرد اما موضوع دوم یا همان زمینه‌های اصلی بروز اعتراضات یا ناراضیاتی‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت یا سطح آن را به برخی تحلیل‌های «خود شادکن» تقلیل داد و از کنارش گذشت. بخصوص که فاصله زمانی اعتراض‌های گسترده هم به نسبت گذشته کاهش یافته است. در عالم واقع هم به نظر می‌رسد معطوف به موضوع اول یعنی بررسی و شناسایی آنچه سر شبکه‌های اعتراضات یا چگونگی مواجهه با معترضان و سوء استفاده‌های احتمالی از بهانه بنزین بسیار گفته می‌شود اما آنچه همچنان خبری از آن نیست، موضوع دوم و تمرکز بر زمینه‌های ناراضیاتی

مردم است. چنان که در طول دو سال گذشته و بعد از اعتراضات دی ماه ۹۶ هم با وجود هشدارها و گزارش‌های مختلف از جمله نظرسنجی‌های یاد شده، تحول جدی در راستای برطرف کردن آن زمینه‌ها انجام نشده است. این مهم وقتی معنادارتر می‌شود که تعلل در یافتن راهکارهایی برای رفع زمینه‌های ناراضیاتی‌ها بتدریج ناامیدی از کارآمدی نظام را بیشتر می‌کند و این خود نیز عاملی برای تشدید اقدامات تخریبی خواهد شد. چنان که بر اساس همان نظرسنجی یاد شده «۶۰ درصد از پاسخ‌دهندگان به این نظرسنجی (در سال ۹۶) اعلام کرده‌اند که وضع موجود در کشور را با انجام برخی اقدامات قابل اصلاح می‌دانند، این در حالی است که بر اساس نظرسنجی که این مرکز در سال ۹۳ انجام داده، ۶۳،۴ درصد با این گزاره موافق بوده‌اند. همچنین ۸،۳ درصد از شرکت‌کنندگان در نظرسنجی اعلام کرده‌اند که وضع فعلی کشور خوب است و باید از آن دفاع کرد که در سال ۹۳، ۱۱،۳ درصد از شرکت‌کنندگان در نظرسنجی موافق این گزاره بوده‌اند.» (ایسنا ۱۸ بهمن ۹۶) از سال ۹۳ تا ۹۶ تعداد کسانی که معتقد بوده‌اند مشکلات کشور را با اقدامات اصلاحی می‌توان برطرف کرد، حدود ۳ درصد کاهش داشته و تعداد کسانی که وضعیت کشور را خوب و قابل دفاع می‌دانسته‌اند هم ۳ درصد کاهش یافته است.

■ خبری از چاره‌اندیشی‌های اساسی نیست

با این وصف حالاً بعد از فروکش کردن اعتراضات آبان ماه و در شرایطی که هنوز

گزارش رسمی مبسوط و جامعی از این اتفاقات منتشر نشده، چرا باید پیش‌بینی کرد که حوادث مشابه در پیش خواهد بود؟ به همان دلیل که دو سال بعد از دی ماه ۹۶ شاهد اعتراضات مشابه و البته گسترده‌تر بودیم، چون اقدام مؤثری در راستای رفع عوامل زمینه‌ای در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی صورت نگرفت و حالا اکنون هم خبری از چاره‌اندیشی‌های اساسی ناظر به برطرف کردن آن عوامل دیده نمی‌شود و در حقیقت به هشدارها توجهی نمی‌شود. حسام‌الدین آشنا در همان برنامه یاد شده که پیش‌بینی‌اش مبنی بر ورود دهک‌های پایین جامعه به حرکت‌های اعتراضی در آینده دو سال بعد در آبان ۹۸ محقق شده، گفته بود: «باید باور کنیم که این اعتراضات یک هشدار جدی برای تصمیم‌گیران بود؛ معلوم نیست که چه تعداد از این هشدارهای جدی دیگر خواهیم داشت اما آنچه که معلوم است، این است که اگر این هشدارها را جدی نگیریم، با فاجعه مواجه خواهیم شد.» همین حرف را به زبانی دیگر وزیر کشور هم دو سال پیش گفته بود: «باید واقعا عبرت بگیریم، اما به نظر من خیلی‌ها عبرت نگرفتند. باید عبرت بگیریم و به مردم باید احترام بگذاریم.» سردار جوانی، معاون سیاسی سپاه هم با بیان اینکه تمرکز مثلث؛ آمریکا و اسرائیل، عربستان سعودی و

مجریان داخلی طرح آشوب بر مشکلات و آسیب‌های اجتماعی بود، گفته است: «بنابر این اگر می‌خواهیم این اتفاقات تکرار نشود، باید ریشه این آسیب‌ها شناسایی شده و جهت ترمیم آن تلاش شود.» حالا باید پرسید چه تضمینی وجود دارد که این بار هشدارها جدی گرفته شود، از اتفاقات درس عبرت گرفته شود؟ آیا خیل عظیم نامزدهایی که برای ورود به مجلس خود را آماده می‌کنند و بخصوص طیف مخالفان دولت که استراتژی و تاکتیک خود را بر تشدید سیاه‌نمایی و حمله به دولت متمرکز کرده‌اند و بر موج مطالبات مردمی بدون توجه به امکانات و مقدرات کشور دامن می‌زنند، اساساً اندیشیدن به عوامل زمینه‌ای اعتراضات و ناراضیاتی‌ها نزد آنها محلی از اعراب دارد؟

اینکه چه کسانی آتش بیار معرکه شدند و بر موج اعتراضات سوار شدند یک بحث است و اینکه اساساً چرا ناراضیاتی‌ها به شکل خشونت آمیز بروز پیدا می‌کند، بحث دیگری است. در حقیقت موضوع اول را چه بسا بتوان با اقدامات امنیتی و اطلاعاتی رفع و رجوع کرد اما موضوع دوم یا همان زمینه‌های اصلی بروز اعتراضات یا ناراضیاتی‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت یا سطح آن را به برخی تحلیل‌های «خود شادکن» تقلیل داد و از کنارش گذشت. بخصوص که فاصله زمانی اعتراض‌های گسترده هم به نسبت گذشته کاهش یافته است

